

Sygn. akt II PK 131/10

**WYROK
W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ**

Dnia 2 grudnia 2010 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Zbigniew Hajn (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Katarzyna Gonera

SSN Zbigniew Myszka

w sprawie z powództwa R. S.

przeciwko Spółce Gazownictwa Spółce z ograniczoną odpowiedzialnością [...]

o przywrócenie do pracy,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń

Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 2 grudnia 2010 r.,

skargi kasacyjnej powoda od wyroku Sądu Okręgowego - Sądu Pracy i

Ubezpieczeń Społecznych

z dnia 5 lutego 2010 r.,

**uchyla zaskarżony wyrok i przekazuje sprawę Sądowi
Okręgowemu - Sądowi Pracy i Ubezpieczeń Społecznych do
ponownego rozpoznania i orzeczenia o kosztach postępowania
kasacyjnego.**

Uzasadnienie

Powód R. S. wniósł ostatecznie o ustalenie, że wypowiedzenie mu umowy o pracę przez pozwaną Spółkę Gazownictwa Sp. z o.o. zostało dokonane z naruszeniem art. 39 k.p. oraz o przywrócenie go do pracy. Powód wniósł również o zasądzenie od pozwanej kosztów sądowych, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych. Strona pozwana wniosła o oddalenie powództwa w całości oraz zasądzenie od powoda na jej rzecz kosztów postępowania, z uwzględnieniem kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Wyrokiem z dnia 8 stycznia 2009 r. Sąd Rejonowy oddalił powództwo i zasądził od powoda na rzecz pozwanej 60 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

Sąd Rejonowy wskazał, że powód był zatrudniony przez pozwaną Spółkę na stanowisku prezesa zarządu od 4 lipca 2007 r. na podstawie umowy o pracę na czas nieokreślony zawartej 30 lipca 2007 r. Nadzwyczajne zgromadzenie wspólników pozwanej Spółki podjęło 15 kwietnia 2008 r. uchwałę odwołującą powoda z funkcji prezesa zarządu z dniem 16 kwietnia 2008 r. i jednocześnie powołało nowy zarząd Spółki. Powód nie zaskarżył tej uchwały. Po odwołaniu z funkcji prezesa zarządu nie przydzielono mu innego stanowiska pracy. W dniu 17 kwietnia 2008 r. powód złożył wniosek o udzielenie urlopu wypoczynkowego w okresie od 18 kwietnia do 3 czerwca 2008 r. Podczas przebywania na urlopie wypoczynkowym powód od 25 kwietnia do 9 maja 2008 r. oraz od 27 maja do 19 listopada 2008 r. przebywał na zwolnieniu lekarskim. Do pracy stawił się 20 listopada 2008 r., a następnie do 26 listopada 2008 r. przebywał na urlopie wypoczynkowym. W dniu 27 listopada 2008 r. pozwana złożyła powodowi oświadczenie na piśmie, w którym wskazała, że rozwiązuje zawartą z nim umowę o pracę z zachowaniem jednomiesięcznego okresu wypowiedzenia z uwagi na odwołanie go z funkcji prezesa zarządu pozwanej spółki. Stosunek pracy ustał 31 grudnia 2008 r. w związku z zakończeniem biegu okresu wypowiedzenia.

Sąd Rejonowy stwierdził, że między stronami sporna była treść roszczeń przysługujących odwołanemu członkowi zarządu spółki kapitałowej, który swoją funkcję w zarządzie sprawował w oparciu o umowę o pracę. W ocenie Sądu

roszczenia powoda nie zasługiwały na uwzględnienie. Zgodnie z art. 203 § 1 k.s.h. członek zarządu może być w każdym czasie odwołany uchwałą wspólników bez podawania przyczyny. Jednocześnie, jak wynika ze zdania drugiego cytowanego artykułu, odwołanie członka zarządu nie pozbawia go roszczeń ze stosunku pracy lub innego stosunku prawnego dotyczącego pełnienia funkcji członka zarządu. Odwołanie pracownika ze składu zarządu powoduje więc natychmiastowe ustanie stosunku korporacyjnego, natomiast stosunek pracy nadal trwa do czasu rozwiązania. Zgodnie z orzecznictwem Sądu Najwyższego, odwołanie ze stanowiska członka zarządu spółki, które nie zostało skutecznie podważone w trybie przepisów prawa handlowego, z reguły stanowi przyczynę uzasadniającą wypowiedzenie umowy o pracę (w rozumieniu art. 45 § 1 k.p.) pracownikowi zatrudnionemu w charakterze członka tego zarządu. Powód od początku do końca okresu zatrudnienia zajmował stanowisko prezesa zarządu. Zarówno w okresie poprzedzającym powołanie na prezesa zarządu jak i po odwołaniu z tej funkcji powód nie świadczył pracy na rzecz pozwanej na innym stanowisku. Uchwała zgromadzenia wspólników odwołująca go z funkcji prezesa została podjęta zgodnie z wymaganiami przewidzianymi w Kodeksie spółek handlowych oraz w umowie spółki i nie została przez powoda zaskarżona do sądu, a tym samym nabrała mocy obowiązującej. Zgodnie z nią powód przestał pełnić funkcję prezesa zarządu. Jednocześnie zgromadzenie wspólników nie podjęło żadnych czynności mających uregulować jego sytuację prawną, pozostawiając tę kwestię do dyspozycji nowego zarządu spółki. Sąd Rejonowy za w pełni uzasadnione uznał wypowiedzenie wyłącznie na tej podstawie, że powód został odwołany z funkcji. Odnosząc się do argumentu, że w sytuacji osobistej powoda wypowiedzenie narusza przepisy Kodeksu pracy o wypowiedzaniu umów o pracę, albowiem powód w chwili złożenia oświadczenia o wypowiedzeniu podlegał ochronie przewidzianej w art. 39 k.p. Sąd Rejonowy wskazał, że art. 39 k.p. nie ma w niniejszej sprawie zastosowania, ponieważ prowadziłoby to do niedopuszczalnej ingerencji w prawa korporacyjne spółki. Formułując ten pogląd Sąd powołał się na wyrok Sądu Najwyższego z dnia 17 sierpnia 2006 r. (III PK 53/06, OSNCP 2007 nr 17-18, poz. 245), według którego odwołanemu członkowi zarządu nie przysługuje roszczenie o przywrócenie do pracy zgodnie z art. 45 § 1 k.p. Na uzasadnienie tego poglądu Sąd Rejonowy

stwierdził, że art. 203 k.s.h. przyznaje pozwanej prawo do swobodnego odwołania powoda ze stanowiska prezesa, co pozwala na wypowiedzenie umowy o pracę. Natomiast art. 39 k.p. uniemożliwia skuteczne pozbawienie powoda uprawnień związanych z funkcją prezesa zarządu, bowiem nie pozwala ani na zmianę warunków pracy i płacy, ani na rozwiązanie stosunku pracy za wypowiedzeniem. W tej sytuacji, w ocenie Sądu Rejonowego, należy przyznać priorytet art. 203 k.s.h. i nie stosować do powoda art. 39 k.p. Prawo do odwołania z zarządu stanowi jedno z fundamentalnych praw korporacyjnych spółki, które może być wykonywane w sposób nieograniczony i swobodny. Dlatego niedopuszczalne byłoby uznanie, że w rezultacie naruszenia art. 39 k.p. powód, jako dotychczasowy prezes zarządu spółki kapitałowej będący w wieku przedemerytalnym, zostaje przywrócony do pracy na dotychczasowych warunkach, lecz jej nie wykonuje, ponieważ z dotychczasowego stanowiska został odwołany, a jednocześnie nie wyraził zgody na zmianę warunków pracy i płacy. W takiej sytuacji pracodawca byłby zmuszony do dnia przejścia powoda na emeryturę wypłacać mu wynagrodzenie za niewykonywaną pracę. Powodowi nie przysługują również świadczenia odszkodowawcze, bowiem stanowią one sankcję za nieuzasadnione lub dokonane z naruszeniem prawa rozwiązanie stosunku pracy. W niniejszej sprawie natomiast trudno mówić o naruszeniu przez pozwanego przepisów prawa. Na koniec Sąd Rejonowy podkreślił, że przyznanie skutecznie odwołanemu członkowi zarządu, którego praca w zarządzie była jedyną pracą świadczoną na rzecz spółki, ochrony przewidzianej w art. 39 k.p. i przywrócenie go do pracy wypaczałoby sens art. 203 § 1 k.s.h., któremu w niniejszej sprawie należy przyznać absolutny priorytet stosowania.

Apelację od powyższego wyroku wniósł powód zaskarżając go w całości. Apelujący wniósł o zmianę zaskarżonego orzeczenia i orzeczenie co do istoty sprawy przez ustalenie, że wypowiedzenie umowy o pracę zostało dokonane z naruszeniem art. 39 k.p. albo o jego uchylenie i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania sądowi pierwszej instancji. W uzasadnieniu wskazał, między innymi, że po odwołaniu z funkcji prezesa zarządu zakończył się jego stosunek korporacyjny z pozwaną spółką natomiast pracowniczy trwał nadal. Powód stał się „byłym członkiem zarządu spółki” i pracownikiem Oddziału Zarząd, ponieważ w rozmowie z Prezesem pozwanej spółki S. Ś. zawarł porozumienie zmieniające

warunki pracy, w którym ustalono, że jest pracownikiem Oddziału Zarząd. Wobec tego argumentacja Sądu w przedmiocie, które normy prawa mają priorytet jest bezzasadna. Poza tym Sąd pierwszej instancji, uznając roszczenie powoda za nieuzasadnione, mógł rozważyć uwzględnienie roszczenia alternatywnego tj. odszkodowania, o którym mowa w art. 45 k.p. Sąd winien był więc zastosować art. 477¹ k.p.c. i na tej podstawie, uznając za niezasadne roszczenia powoda o przywrócenie do pracy, zasądzić odszkodowanie w wysokości równej wynagrodzeniu za czas pozostawania bez pracy, do którego pracownik miałby prawo w razie przywrócenia do pracy, bowiem jest to właściwa rekompensata dolegliwości jaką jest dla niego brak możliwości powrotu do pracy. Pozwana wniosła o oddalenie apelacji.

Wyrokiem zaskarżonym rozpoznawaną skargą kasacyjną Sąd Okręgowy oddalił apelację i zasądził od powoda na rzecz pozwanej zwrot kosztów zastępstwa procesowego. Sąd Okręgowy przyjął ustalenia faktyczne Sądu pierwszej instancji za własne i uznał, że zaskarżony wyrok odpowiada prawu. Odnosząc się do zarzutu błędu w ustaleniach faktycznych Sąd Okręgowy wskazał, że powód nie zgłaszał na wcześniejszym etapie postępowania twierdzenia, że doszło do zawarcia między nim a pozwaną porozumienia zmieniającego, a wniosku takiego nie sposób wyprowadzić z materiału zgromadzonego w sprawie. Powód nie wskazał nawet, jaki rodzaj pracy miałby wykonywać (jakie stanowisko miałby zajmować) w wyniku porozumienia zmieniającego. Traktowanie skarżącego przez pozwaną jako pracownika było prostą konsekwencją dualizmu jego sytuacji prawnej wynikającej z więzi korporacyjnej (powołania na członka Zarządu) i ze stosunku pracy (zawarcia umowy o pracę). Okoliczność ta nie świadczy jednak sama przez się o zawarciu porozumienia zmieniającego warunki pracy. Sąd drugiej instancji przyznał natomiast rację zarzutom naruszenia art. 39 k.p., przez jego niezastosowanie oraz art. 203 § 1 k.s.h. Sąd ten zgodził się z poglądem wyrażonym przez Sąd Najwyższy w uzasadnieniu postanowienia z dnia 12 sierpnia 2009 r., II PZP 8/09, LEX 529760, że wywodzenie z przysługującej spółce swobody odwołania członka zarządu (art. 203 § 1 zdanie pierwsze k.s.h.) wyłączenia ochrony pracownika przed wypowiedzeniem na podstawie przepisów prawa pracy (w tym art. 39 k.p.), jeżeli jest on członkiem zarządu, jest wadliwe. Pomijałoby to

bowiem treść art. 203 § 2 zdanie drugie k.s.h., zgodnie z którym odwołanie członka zarządu nie pozbawia go roszczeń ze stosunku pracy lub innego stosunku prawnego dotyczącego pełnienia funkcji członka zarządu. Językowa wykładnia art. 203 § 1 k.s.h. jest jednoznaczna. Swoboda odwołania członka zarządu nie modyfikuje więc roszczeń, które przysługują odwołanemu członkowi zarządu ze stosunku pracy. Zasada ochrony trwałości stosunku pracy pozostaje w funkcjonalnej kolizji z zasadą swobody prowadzenia działalności gospodarczej i swobody obsadzania stanowisk w zarządzie spółki. Żadnej z wymienionych zasad nie można przyznać pierwszeństwa i konieczne jest ich odpowiednie wyważenie. Jeżeli spółka i członek zarządu wybierają umowę o pracę jako podstawę zatrudnienia, to czynią to ze wszystkimi wiążącymi się z tym konsekwencjami, także konsekwencją w postaci ograniczenia możliwości swobodnego rozwiązania umowy o pracę przez pracodawcę, między innymi z uwagi na treść art. 39 k.p. Mając na uwadze powyższe rozważania Sąd Okręgowy uznał, że wypowiedzenie powodowi umowy naruszyło przepisy o wypowiedaniu umów o pracę. Jednakże powód domagał się przywrócenia do pracy, a roszczenie, zdaniem Sądu drugiej instancji mu nie przysługuje. Sąd wskazał, iż w wyroku z dnia 17 sierpnia 2006 r. (III PK 53/06, OSNP 2007 nr 17-18, poz. 245) Sąd Najwyższy stwierdził, że odwołanemu członkowi zarządu spółki kapitałowej, zatrudnionemu na tym stanowisku na podstawie umowy o pracę, którą rozwiązano sprzecznie z prawem, nie przysługuje roszczenie o przywrócenie do pracy. Jeżeli podlegał on szczególnej ochronie, to ma prawo do odszkodowania w wysokości równej wynagrodzeniu za czas pozostawania bez pracy w razie przywrócenia do pracy, lecz nie niższego niż określone w art. 47¹ k.p. (art. 203 § 1 k.s.h., art. 45 § 1 i art. 47 k.p.). W uzasadnieniu tego stanowiska Sąd Najwyższy zauważył, że odwołany członek zarządu spółki kapitałowej nie ma prawa do przywrócenia do pracy, gdyż pierwszeństwo przed regulacją Kodeksu pracy w tym zakresie ma art. 203 § 1 k.s.h., który w zdaniu pierwszym zezwala na odwołanie członka zarządu spółki w każdym czasie. Nie zmienia to faktu, że zwalnianym z pracy członkom zarządów przysługuje ochrona przewidziana w Kodeksie pracy, co wynika wprost z art. 203 § 1 zdanie drugie k.s.h. Nie dotyczy to jednak możliwości przywrócenia zwolnionego członka zarządu do pracy, gdyż sprzeciwia się temu art. 203 § 1 zdanie pierwsze

k.s.h. Przywrócenie do pracy nie przywraca powodowi umocowania do zarządzania Spółką i jej reprezentowania. To może być osiągnięte tylko przez skuteczne zaskarżenie odwołania z zarządu na podstawie prawa handlowego, co powoduje ponowne wejście powoda w stosunek organizacyjny członkostwa w zarządzie. Dlatego Sąd Najwyższy uznał, że właściwa jest wyłącznie sankcja odszkodowawcza. Podzielając to stanowisko Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 6 maja 2009 r. (II PK 285/08, Lex 521923) wskazał, że w przypadku odwołania członka zarządu z funkcji (...) osoba zwolniona nie może domagać się przywrócenia do pracy, nawet jeśli to zwolnienie było bezprawne. Jedynym roszczeniem przysługującym tej osobie będzie odszkodowanie za cały czas pozostawania bez pracy. Z tych względów Sąd Okręgowy uznał, że zarzut naruszenia przez Sąd Rejonowy art. 477¹ k.p.c. za niezasadny. Przepis ten stanowi, że jeżeli pracownik dokonał wyboru jednego z przysługujących mu alternatywnie roszczeń, a zgłoszone roszczenie okaże się nieuzasadnione, sąd może z urzędu uwzględnić inne roszczenie alternatywne. Skoro skarżącemu przysługuje wyłącznie prawo do żądania odszkodowania, to według Sądu drugiej instancji stan sprawy nie uzasadnia w ogóle zastosowania omawianej normy.

W skardze kasacyjnej powód zaskarżył wyrok Sądu Okręgowego w całości. W zakresie podstawy naruszenia przepisów prawa materialnego skarżący zarzucił naruszenie: (-) art. 45 § 2 i 3 k.p., w związku z art. 39 k.p. w związku z art. 22 k.p., przez jego niewłaściwe zastosowanie w postaci odmowy przywrócenia powoda do pracy na stanowisko pracownika Oddziału, gdy powód był pracownikiem szczególnie chronionym (art. 39 k.p.) i Sąd drugiej instancji uznał takie roszczenie za usprawiedliwione, co do zasady, a także przez rozpatrzenie sprawy przez Sąd drugiej instancji w zakresie, który nie stanowił żądania pozwu i apelacji tj. orzekł, że nie istnieje możliwość przywrócenia do pracy powoda na stanowisko prezesa zarządu pozwanej Spółki, podczas gdy powód wnosił o przywrócenie do pracy na wskazane przez pozwanego stanowisko pracownika w Oddziale pozwanej Spółki; (-) art. 45 § 2 i 3 w związku z art. 30 k.p. w związku z art. 477¹ k.p.c., przez jego niewłaściwe zastosowanie i niezasadzenie na rzecz powoda alternatywnie odszkodowania o określonej wysokości, przez błędne stwierdzenie, że pozwanemu nie przysługiwały alternatywne żądania w niniejszej sprawie, bowiem żądanie

przywrócenia powoda na stanowiska prezesa zarządu pozwanej Spółki było nieuzasadnione, a zatem wnosić mógł on jedynie o odszkodowanie, podczas gdy powód wnosił o przywrócenie do pracy na stanowisko pracownika Oddziału. Skarżący podniósł także naruszenie przepisów postępowania mających istotny wpływ na wynik sprawy, a w szczególności art. 321 k.p.c., przez jego niewłaściwe zastosowanie i nierozstrzygnięcie co do treści roszczenia zgodnie z treścią pozwu i apelacji o rozstrzygnięcie w przedmiocie przywrócenia powoda do pracy na stanowisko Prezesa Zarządu o co powód nie wnosił, w sytuacji gdy żądanie pozwu i apelacji dotyczyło przywrócenia powoda do pracy na stanowisko wskazane przez Pracodawcę w Oddziale pozwanej.

Skarżący wniósł o uchylenie w całości wyroku Sądu Okręgowego i orzeczenie co do istoty sprawy przez ustalenie, że wypowiedzenie umowy o pracę zostało dokonane z naruszeniem art. 39 k.p. i zasądzenie na rzecz powoda kosztów postępowania we wszystkich instancjach, w tym kosztów zastępstwa procesowego we wszystkich instancjach, względnie o uchylenie w całości wyroku Sądu Okręgowego i przekazanie sprawy temu Sądowi do ponownego rozpoznania i rozstrzygnięcia o kosztach postępowania we wszystkich instancjach, w tym o kosztach zastępstwa procesowego we wszystkich instancjach.

W odpowiedzi na skargę strona pozwana wniosła o oddalenie skargi kasacyjnej w całości i zasądzenie na jej rzecz kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga jest uzasadniona. Występują dwa stanowiska w kwestii roszczeń odwołanego członka zarządu w wieku przedemerytalnym. Według pierwszego, ze względu na art. 203 § 1 zdanie drugie k.s.h. takiemu pracownikowi nie przysługuje roszczenie o przywrócenie do pracy. Może natomiast żądać odszkodowania, które w takiej sytuacji przysługuje mu w wysokości równej wynagrodzeniu za czas pozostawania bez pracy w razie przywrócenia do pracy, lecz nie niższego niż określone w art. 47¹ k.p. (tak wyroki SN z dnia 17 sierpnia 2006 r., III PK 53/06, OSNP 2007/17-18/245 i z 6 maja 2009 r., II PK 285/08). Stanowisko drugie, zostało

wyrażone w uzasadnieniu postanowienia SN z dnia 12 sierpnia 2009 r., II PZP 8/09, LEX nr 529760. Zgodnie z nim, językowa wykładnia art. 203 § 1 k.s.h. jest jednoznaczna. Swoboda odwołania członka zarządu nie narusza, a więc nie modyfikuje roszczeń, które przysługują odwołanemu członkowi zarządu ze stosunku pracy lub innego stosunku prawnego dotyczącego pełnienia funkcji członka zarządu. Jeżeli bowiem spółka i członek zarządu wybierają umowę o pracę jako podstawę zatrudnienia, to czynią to ze wszystkimi wiążącymi się z tym konsekwencjami, także konsekwencją w postaci ograniczenia możliwości swobodnego rozwiązania umowy o pracę przez pracodawcę. Jednakże sąd może orzec o odszkodowaniu zamiast dochodzonego przez pracownika roszczenia o przywrócenie do pracy, gdy pracownik podlega szczególnej ochronie trwałości stosunku pracy, jeżeli dochodzenie przez takiego pracownika roszczenia o przywrócenie do pracy może zostać zakwalifikowane w konkretnej sytuacji jako nadużycie prawa (art. 8 k.p.). Podstawę orzeczenia odszkodowania zamiast przywrócenia do pracy bez odpowiedniego żądania pracownika podlegającego szczególnej ochronie stanowi w tym wypadku art. 477¹ k.p.c., jeżeli roszczenie o przywrócenie okaże się nieuzasadnione lub nie może być uwzględnione z uwagi na sprzeczność z zasadami współżycia społecznego lub społeczno - gospodarczym przeznaczeniem prawa. Takie stanowisko jest utrwalone w orzecznictwie Sądu Najwyższego (por. uchwałę Sądu Najwyższego z 30 marca 1994 r., I PZP 40/93, OSNAPiUS 1994, nr 12, poz. 230, oraz wyroki Sądu Najwyższego z 18 stycznia 1996 r., I PRN 103/95, OSNAPiUS 1996, nr 15, poz. 210, z 27 lutego 1996 r., I PKN 23/97, OSNAPiUS 1997, nr 21, poz. 419, z 2 sierpnia 2000 r., I PKN 755/99, OSNAPiUS 2002, nr 4, poz. 88, z 11 września 2001 r., I PKN 619/00, OSNAPiUS 2003, nr 16, poz. 376).

Sąd Najwyższy w obecnym składzie podziela drugie z przedstawionych powyżej stanowisk.

Istotnie odwołany członek zarządu, któremu następnie wypowiedziano umowę o pracę z naruszeniem art. 39 k.p. może żądać przywrócenia do pracy, co wynika z art. 203 § 1 zdanie drugie k.s.h., który nie narusza, a więc nie modyfikuje roszczeń ze stosunku pracy, które przysługują odwołanemu członkowi zarządu. Wobec tego, do takiego pracownika znajdują zastosowanie przepisy art. 45 § 1, § 2

i § 3 k.p., z których wynika, że sąd nie może nie uwzględnić roszczenia o przywrócenie do pracy zgłoszonego przez pracownika w wieku przedemerytalnym, o którym mowa w art. 39 k.p., tylko z tego względu, że jest to niemożliwe lub niecelowe. Należy też wziąć pod uwagę, że przywrócenia do pracy członka zarządu spółki z o.o. nie można by kwestionować także z punktu widzenia jego możliwości lub celowości np. w razie skutecznego zaskarżenia uchwały zgromadzenia wspólników w sprawie odwołania członka zarządu przez podmiot uprawniony w rozumieniu art. 250 k.s.h. Nie można więc uznać, jak przyjął Sąd drugiej instancji, że takie roszczenie w ogóle powodowi nie przysługuje. Takie żądanie może być jednak uznane, zależnie od okoliczności, za sprzeczne ze społeczno-gospodarczym przeznaczeniem prawa do przywrócenia do pracy lub z zasadami współżycia społecznego. Oceny, czy taka sytuacja zachodzi nie może jednak dokonać Sąd Najwyższy, lecz wyłącznie sąd merytoryczny, czego Sądy orzekające merytorycznie w niniejszej sprawie nie uczyniły. Wobec tego trafnie zarzucono w skardze kasacyjnej naruszenie art. 45 k.p. W konsekwencji, nietrafny okazał się również pogląd Sądu Okręgowego, stosownie do którego Sąd pierwszej instancji nie mógł zastosować w niniejszej sprawie art. 477¹ k.p.c. ze względu na to, że powodowi nie przysługiwało roszczenie o przywrócenie do pracy. Nie można też przyjąć, że w przypadku niezgłoszenia przez pracownika roszczenia o odszkodowanie, jego zasądzenie przez sąd na podstawie art. 477¹ k.p.c. wychodziłoby ponad żądanie, z naruszeniem art. 321 k.p.c. Należy bowiem uwzględnić, że zasądzając na podstawie art. 477¹ k.p.c. roszczenie alternatywne w postaci odszkodowania, zamiast wybranego przez pracownika przywrócenia do pracy, sąd działa z urzędu. Istotą kompetencji sądu w przypadku spraw dotyczących roszczeń z tytułu wadliwego wypowiedzenia umowy o pracę jest to, że sąd może nie uwzględnić wybranego przez pracownika roszczenia o przywrócenie do pracy i zasądzić odszkodowanie. Jeżeli bowiem zgłoszone przez pracownika żądanie jest ocenione jako sprzeczne ze społeczno-gospodarczym przeznaczeniem prawa lub z zasadami współżycia społecznego, to na podstawie art. 477¹ k.p.c. może być uwzględnione roszczenie alternatywne, mimo że pracownik nie zgłosił takiego żądania i mimo że art. 45 § 2 k.p. nie ma zastosowania wobec pracowników objętych szczególną ochroną trwałości stosunku

pracy - art. 45 § 3 k.p. (por. wyrok SN z dnia 8 stycznia 2007 r., I PK 104/06, Monitor Prawa Pracy 2007, nr 8, s. 425). W tej sytuacji nie można uznać, że przyznanie odszkodowania stanowi zasądzenie ponad żądanie, z tego względu, że pracownik nie wystąpił z takim roszczeniem.

Orzekając w niniejszej sprawie Sąd Najwyższy był związany ustaleniami faktycznymi przyjętymi w podstawie wyroku Sądu drugiej instancji, które nie zostały skutecznie podważone stosownymi zarzutami procesowymi. W szczególności dotyczy to ustalenia, że powód nie zawarł z pozwaną porozumienia o zmianie treści jego stosunku pracy po odwołaniu go z zarządu. Przekonujące w świetle materiałów postępowania jest także uznanie przez Sąd Okręgowy, że powód domagał się przywrócenia na stanowisko prezesa zarządu, a nie na inne stanowisko.

Z powyższych względów Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji na podstawie art. 398¹⁵ § 1 k.p.c., a o kosztach postępowania kasacyjnego - na podstawie art. 108 § 2 k.p.c. w związku z 398²¹ k.p.c.